

SZINHÁZ

K I D Ö L T A M Á J U S F A

A magyar műbíráló atyjáról, Keszler Józsefről maradt vissza egy mondás. Körülbelül az, ha beült valamelyik színházi bemutatón a kritikusok számára fentartott zsöllyesor valamelyik székébe, mindig azt magyarázta — kissé cinikus argotban — azt hangoztatta:

— Nálam pedig a darabnak cselekménye kell hogy legyen...

Kicsit hadüzenet is volt ez a lassan elhatalmasodó, ugynevezett „beszélgető-drámák“ és „irodalmi színművek“ ellen, ahol a színpadon semmi sem történik, ahol minden a kulisszák mögött megy végbe és legfeljebb két három szereplő bölcsekedéseit halljuk.

Noshát, Sulhóf József darabjában — népszínművében ha úgy tetszik — cselekmény van elég. Sőt, talán túlonult sok. S talán az a baja ennek a darabnak, hogy a szerző előre, túlságosan kicővekelte a bonyolult történetet s az kicsit úgy hat, mint a tulleponált fénykép vagy tulleponzótt rajz. S éppen az éles exponálás és túlkomplikált mese miatt kénytelen volt alakjait itt-ott hozzáidomítani, alakjainak jellemét megőrtöni, hozzáolvasztani a történethez. Nem engedi, hogy a helyzetből fejlődően cselekedjenek — azért hat helyenként erőltetettnek. Ezt mindjárt előjáróban ki kell mondani. A színpadi kezdők általános hibája ez, majdnem minden esetben, ahol nem belsőleg erősen kiérlelt alakokat léptet elénk a szerző, hanem fontosabbra értékeli magát a mesét, a cselekményt s ezekkel együtt a programot, amelyet maga elé tűzött.

Pedig ez a program: becsületes és dicséretes. Ez a program párhuzamosan: műfaji vállalkozás és ugyanakkor lényegbeli is. A színműírásra, mint lényegbeli meglevenítésére gondolok, arra, hogy a mi tájunkon a mi tegnapi problémáinkról beszélve, a múlt néhány csökevényét még a mában is érzékeltesse és — elítélje. A babonák elleni harcban a kifigurázott javasasszony s bizonyosfokú hatalmának éreztetése a falu fölött stb. feltétlenül hatásos színpadunkon. Én nem kifogásolom, hogy ebben bizonyos tulságokat éreztetett és elevenít meg, azt sem hogy kissé meszeszerűen hat — voltak ilyen megjegyzések is — a népszínmű ilyen elemeket valóban elbír. Ezt a műfajt a darabfelépítés szempontjából mégsem lehet egészen éles késsel boncolgatni. Hogy például a harmincas években, falvainkban, nem a munkáskéz hiánya, hanem annak tulságos bősége és a leszorított napszám, ez volt a probléma nem pedig ami a színpadon elénk tűnik. Ahhoz azonban, hogy a javasasszony és az egykézés ellen harcoljon, nem lehetett ellenkező fegyverrel küzdenie, azt csak így tudta megértetni és megvalósíttatni s talán megbocsátható.

A régi népszínművek — az ötven-hatvan év előtt írt darabok — ezt láthattuk — sok bajt okoznak, mert nosztalgikus elemeikkel félrevezetik a közönséget, furcsa ferde világba vezetik, amely már akkor is hamis volt s ma kettősen diszsonáns. Papírmásé figurái egyedül a szórakozási ösztönöket elégitik ki — a mély és igazi színmű a régi korból is élmény

lehet — ezek a táncos énekes tucatarabok fonák világot érzékeltetnek s ezért kell harcolni ellenük. Szerzőnk tehát átveszi a régi köntösből a vonzó formát és igyekszik az életet jobban lemeztelenítve elének tární. Ez maga is dicséretes. Dicséretes, mert mint az előadások látogatottsága igazolja, eredményes is.

Vajdasági darabjainkkal kapcsolatban különben változatlanul azt vallom, hogy túlkicsi a termés még ahhoz, hogy szigorú és kemény mértéket alkalmazzunk. Az egész úgy hat még, mint kísérlet. Kritikának persze kell lenni, de az távolról sem állíthat olyan kívánalmakat, távolról sem követelhet annyit, mint azokban a műfajokban, amelyeket sokkal többen művelnek s helyel-közzel talán otthonosabban és magabiztosabban. Meg vagyok győződve róla, hogy az idő kiérlel majd nálunk is, egyesekben, bizonyos színpadi rátermettséget — azonban mindaz ami eddig történt ezen a téren, megint mondom, csak kezdeti tapogatózás.

Ezzel nem akarom leszállítani Sulhóf vállalkozásának jelentőségét, sőt éppen azt emelem ki. A leegyszerűsített mese és ennek keretében az önmagukból folyó cselekmények és így élénktáruuló jellemek útját ő is meg fogja találni — s már most is, ezzel a darabbal, használhatót adott; darabot adott a színháznak és a műkedvelő színpadoknak, vajdasági magyar darabot, amely hibái mellett is játékra ajánlható.

A szabadkai népszínház jó rendezésben, erős szereposztással húzta alá, hogy szívvel-lélekkel résztvesz abban, hogy a mi talajunkból indult darab tetszetős alakítással kerüljön a közönség elé. Ez azért is fontos, nem elhanyagolható szerep, mert a szabadkai színház példamutató erővel bocsájtja útjára, a műkedvelő színpadokra a vajdasági szerző darabját. Minden téves tolmácsolás, hibás félrejátás ugyanis a kisebb színpadokon fokozottabban éreztetné hatását.

A női szereplők közül — Cseh Mária, R. Fazekas Piri, Ferenci Ibi és Juhász Anna álltak — szerepük szerint — a legfontosabb posztokon, a férfiak közül Sántha Sándor, Godányi Zoltán és Verseghi József. — Vujkov Géza, Gyapjas István, Fejes György, Barátkai Mária, Remete Károly, Szabó István mind hozzájárultak a sikerhez, kisebb szerepekben pedig Forgács József, Kunyi Mihály, Cathry Nelly, Kiss Júlia és Pálfi Margit. Garay rendezése ütemes, jó előadást biztosított, Magyar Zoltán díszletei mutatósok, szépek voltak. A zenekart Bermel Miklós vezényelte. A darab muzsikája elősegítette az előadás sikerét.

Majtényi Mihály